

Elena GUPALOVA

**LUCRĂRILE PENTRU PIAN ALE COMPOZITORILOR
MOLDOVENI ÎN PRACTICA CONCERTISTICĂ MUZICALĂ**

**WORKS FOR PIANO BY MOLDOVAN COMPOSERS
IN THE MUSICAL CONCERT PRACTICE**

In this article the author considers the piano competitive creative work in the Republic of Moldova, the beginning of which comes to the 60s of the 20th century. Some aspects of the creative work of Zagorsky, Lungu, Rotaru, Ciobanu and many other composers who wrote piano miniatures are analyzed. Their creation was connected with the Republic, Interzonal and International contests.

The winners of the given competitions were the first and the most prominent. Performers of compulsory national pieces at the above mentioned

piano contests (M. Shramko, Y. Mahovitchi, I. Hatipova, Y. Gubaidulina, S. Philiglo, etc.) are pointed out.

Concursul constituie o formă superioară de aprobare a unei lucrări muzicale și unul dintre cei mai eficienți „stimulatori de creștere” și de perfecționare a experienței compoziționale, pedagogice și interpretative acumulate. O sinteză a activității compoziționale și interpretative îmbogățește practica concertistico-competițională și pe cea instructiv—pedagogică din Republica Moldova, care, la anumite etape de dezvoltare, se completează cu succes una pe alta.

Unul dintre primele concursuri pentru pian din țară poate fi numit concursul tinerilor muzicanți, consacrat compozitorilor sovietici și care s-a desfășurat în incinta școlii de muzică *E. Coca*. De rând cu creațiile lui S. Prokofiev, D. Șostakovici, A. Hacıaturian, D. Kabalevski, au fost prezentate cele mai strălucite lucrări nepublicate, semnate de autorii naționali: V. Zagorschi, Șt. Neaga, L. Gurov, S. Lobeli [1].

Primul concurs republican al tinerilor interpreți (1963) a devenit un eveniment remarcabil pentru Moldova anilor '60. În turul doi al concursului în programul obligatoriu al pianiștilor a fost inclusă *Nuvela* de V. Zagorschi. Mai târziu (1965), această piesă a fost publicată de editura chișinăuiană *Cartea moldovenească* cu un tiraj de 700 exemplare [2], fapt ce a permis utilizarea ei în practica pianistică muzicală.

În URSS, pe la mijlocul anilor '60 ai secolului XX, s-au activizat concursurile interzonale ale pianiștilor. Concursurile aveau loc la Moscova, Novosibirsk, în Estonia, Lituania (concursurile *M. Ciurlionis*, *B. Dvarionas*), Bielarusi (Minsk), Ucraina (Kiev), Moldova (Chișinău) și în alte republici ale fostei Uniuni Sovietice, adică peste tot unde funcționau școli de muzică de 10 ani, create pe lângă Conservatoare. În decembrie 1966, la Chișinău avea loc concursul unional interzonal. În programul obligatoriu era inclusă o piesă destul de dificilă, semnată de S. Lungu, *Capriccio*, compusă pentru acest concurs anume. Curând, această miniatură a fost inclusă în culegerea *Piese noi ale compozitorilor sovietici* [3] editată la Moscova, iar 20 de ani mai târziu, în culegerea lui S. Lungu, la rubrica *Repertoriul pedagogic al școlilor de muzică* [4]. Aceste ediții favorizau cunoașterea pe larg a piesei și aplicarea ei în practica pianistică.

Compozițiile muzicale obligatorii pentru concursurile republicane și interzonale erau scrise cu mult înaintea concursurilor. Printre ele poate fi numită minunata piesă *Burlesca* de V. Zagorschi, editată în 1966 [5].

Cu mult mai târziu, ea a fost inclusă ca și compoziție obligatorie la concursul internațional *E. Coca*, ediția anului 2001.

În anii '80, aceeași compoziție i-a adus Moldovei un renume bine meritat nu numai în cadrul concursurilor locale dar și la concursul internațional *M. Ciurlionis*, contribuind la victoria I. Hatipova (clasa prof. V. Secikin), care a interpretat această lucrare ca miniatură obligatorie din repertoriul național (1986). Ulterior, la concursul internațional de măiestrie interpretativă, Chișinău, 1—14 aprilie 1997, Olga Coșel (clasa prof. V. Levinzon), în afară de programul pentru trei tururi, a interpretat *Burlesca* de V. Zagorschi, ocupând locul patru.

Piesa pentru pian *Umoresca* de Gh. Neaga, publicată în anul 1971 [6], a adus un succes meritat la Concursul republican pentru tinerii muzicanți (Chișinău, 3 martie 1973) lui Gh. Ciobanu și lui L. Papiliniuc, ambii ocupând primul loc. Această victorie le-a determinat activitatea de creație pe viitor. Compozițiile lui Gh. Ciobanu *Still-life with Flowers, Melodies and Harmonies*, scrise pentru Concursul național al tinerilor interpreți (1994), au fost incluse ca piese obligatorii pentru concursul internațional *E. Coca* (1995) devenind un „talisman pianistic“ original. Dar această excelentă miniatură a fost editată abia în 2004, la *Cartea Moldovei* [7].

Premiera ciclului pianistic de Gh. Ciobanu — *Preludiu, Ostinato* și *Final* — a avut loc în Sala mare a Institutului muzical-pedagogic *Gnesin* din Moscova. Piese care au răsunat în interpretarea lui, au fost prezentate în cadrul Concursului celei mai bune interpretări a creațiilor compozitorilor naționali contemporani și au fost apreciate cu o mențiune. Ulterior, pregătind acest ciclu pentru a fi publicat peste hotare, compozitorul a tradus denumirea acestor miniaturi în limba franceză: *Paysaje, Ostinato, Rondeau*.

De mai bine de un sfert de veac aceste compoziții se bucură de un mare succes în practica pianistică. De exemplu, miniaturile *Ostinato* și *Rondeau* sunt obligatorii pentru participanții concursului internațional care se desfășoară periodic la Chișinău (începând cu anii '90 ai secolului XX), în incinta liceului *C. Porumbescu*. Prima piesă din acest ciclu pianistic *Paysaje* a fost recent selectată în calitate de compoziție obligatorie la unul din concursurile prestigioase din orașul italian Cagliari.

Unul din cei mai receptivi compozitori la necesitățile pianistilor naționali din a doua jumătate a secolului trecut a fost V. Rotaru, care a scris o serie de piese muzicale pentru concurs. Compoziția *Impromptu* a fost scrisă pentru Concursul republican al tinerilor muzicieni

(1977). La rugămintea docentului V. Levinzon, compozitorul a scris pentru câteva concursuri din Republicile Baltice două lucrări, cunoscute atât în Moldova cât și peste hotarele ei: *Improvizație* și *Toccatina*. Acest ciclu pianistic a fost interpretat cu succes (anii '80 ai sec. XX) la concursul interzonal *M.Ciurlionis* de către talentatul elev Iu.Mahovici (clasa prof. V. Levinzon) și a constituit un debut dublu: începutul vieții concertistice a acestor minunate piese și a carierei interpretative a tânărului pianist.

Culegerea de note sub redacția lui V. Levinzon și S. Covalenco [8], editată în 1988, pe lângă multe alte lucrări ale autorilor moldoveni contemporani, conține piesele *Impromptu*, *Improvizație* și *Toccatina* de V. Rotaru. Tradițional, lucrările noi ale compozitorului erau deseori interpretate de V. Levinzon și unii dintre studenții săi cei mai dotați. La rugămintea pianistului au fost scrise *Două dansuri moldovenești* care ulterior (1984) au intrat în culegerea lui V.Rotaru [9]. Aceste piese s-au bucurat de un mare succes la următorul concurs interzonal al pianistilor. Pe la jumătatea anilor '70 ai secolului trecut, ele au fost interpretate virtuos de încă un elev talentat al profesorului V. Levinzon, M. Șramco, care a ocupat locul doi la concursul unional *M. Ciurlionis*.

Interpretarea lucrărilor *Umoresca* de V. Rotaru și *Ostinato* de A. Muliari ca piese obligatorii la cel de-al XI-lea concurs internațional *E. Coca—2005*, în redacția profesorului L. Vaverco [10], a contribuit substanțial la includerea lor în repertoriul pianistic competițional.

Piesa pentru pian *Cetatea veche* de Iu. Țibulschi, mulți ani redactor al culegerilor de note naționale, a fost inclusă ca miniatură obligatorie autohtonă pentru cei mai tineri participanți ai aceluiași concurs (categoria „A”). Anterior, în anul 2002, piesa menționată a intrat în cuprinsul unei culegeri de note considerabile *Piano — Forte. Florilegiu pentru micii pianiști* [11], care a încununat toată activitatea ei precedentă.

Virtuoasa lucrare de V. Rusu *Joc ciobănesc* a fost inclusă ca piesă autohtonă obligatorie pentru pianiștii maturi la concursul susmenționat (Categoria „C”). Această piesă a fost interpretată la ultimele două concursuri din 2003 și 2005. Miniatura de același autor, *Balada (Legenda)* a fost interpretată ca piesă obligatorie la unul din primele concursuri *E. Coca* la categoria „B”. Ambele lucrări au intrat în componența unei culegeri de note sub redacția lui V. Levinzon și S. Covalenco (1988), cu mult înainte de aprobarea lor competițională [12].

În activitatea concertistică, competițională și în procesul didactic al celor trei nivele de instituții profesionale de învățământ (școli de

muzică pentru copii, licee și colegii de muzică, Academia de muzică) sunt populare două lucrări: *Improvizație și Scherzo* de O.Negruța compuse în anii '70 ai secolului trecut. Ambele piese au fost publicate pentru prima dată într-o culegere de note editată sub redacția L.Vaverco [13]. În anul 1995, una din ultimele miniaturi ale autorului — *Hora de concert* — a fost înscrisă ca piesă obligatorie pentru categoria maturi (Categoria „C“), la concursul internațional *E.Coca*.

Miniaturile pentru pian ale compozitorului moldovean V.Beleaev sunt, tradițional, considerate „carte de vizită“ ale acestui concurs. Începând cu anul 1995, multe dintre piesele sale erau interpretate obligatoriu de diferite categorii de vârstă, la competițiile muzicale din ultimii ani. Astfel, în 1995 și 2001, în grupa cea mai mică (categoria „A“), pentru concurs a fost selectată miniatura sa *Zâna viselor*. La ultimele concerte (2003—2005), cu titlul de lucrări obligatorii ale compozitorilor moldoveni, au fost incluse concomitent două piese de V.Beleaev: *Din strămoși* (Categoria „B“) și *Ostinato* (Categoria „C“)

Primul concurs internațional de interpretare, care s-a desfășurat la Chișinău între 1—14 aprilie 1997, a demonstrat succesele remarcabile ale pedagogiei pianistice moldovenești din ultimii ani. E semnificativ faptul că primele locuri au fost ocupate de reprezentanții școlii pianistice moldovenești, care au interpretat cu brio o serie de miniaturi autohtone foarte complicate. Astfel, O. Coșel (clasa prof. V. Levinzon), ocupând locul patru, în afară de programul obligatoriu, alcătuit din trei tururi, a interpretat *Burlesca* de V. Zagorschi, iar S. Filioglo (clasa prof. L.Vaverco), a interpretat *Măștile* de S. Lungu, ocupând locul trei. Primul loc 1-a ocupat Iu.Gubaidulina (clasa prof. L.Vaverco) care a prezentat splendida miniatură de Gh.Ciobanu *Natură statică cu flori, melodii și armonii*, confirmând încă odată victoria la Concursul național din anul 1994, când ea a demonstrat cea mai reușită interpretare a acestei compoziții.

Referințe:

1. Reaboșapca L. Notițe despre trecutul și prezentul învățământului muzical din Moldova. // Învățământul artistic — dimensiuni culturale: Conferința de totalizare a activității științifico-didactice a pedagogilor și doctoranzilor АМТАР (30 aprilie 2004). Ed. a 4-a. — Chișinău, 2005. — P. 85.
2. Загорский В. Новелла — Кишинев, 1965.
3. Лунгул С. Каприччио // Новые пьесы советских композиторов. — Москва, 1969.

4. Лунгул С. Фортепианные произведения. Педагогический репертуар музыкальных училищ. / Сост. А.Мирошников. — Москва, 1988.
5. Загорский В. Бурлеска. — Кишинев, 1966.
6. Сборник фортепианных произведений для учащихся детских музыкальных школ. (Пьесы, сонатины, вариации, этюды, ансамбли); Часть 2-я. (Для учащихся 5 — 7 классов). / Сост. и пед. ред. Т.Войцеховская, А.Дайлис. — Кишинев, 1971.
7. Ciobanu Gh. Piese pentru pian. — Chişinău, 2004.
8. Piese pentru pian / Alc. V.Levinzon și S.Covalenco, red. Iu.Țibulschi. — Chişinău, 1988.
9. Rotaru V. Piese pentru pian / Red. Iu. Țibulschi. — Chişinău, 1984.
10. Piese pentru pian / Alc. și ediție îngrijită de L.Vaverco, red. E.Tkaci. — Chişinău, 1975.
11. Țibulschi Iu. Piano-Forte. Florilegiu pentru micii pianiști. — Chişinău, 2002.
12. Piese pentru pian /Alc. V.Levinzon și S.Covalenco, red. Iu.Țibulschi. — Chişinău, 1988.
13. Piese pentru pian / Alc. și ediție îngrijită de L.Vaverco, red. Iu.Țibulschi. — Chişinău, 1979.

Recenzent: E. Mironenco, dr., prof. inter.